HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

5 septembrie 2019*

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie penală – Directiva (UE) 2016/343 – Articolul 4 alineatul (1) – Prezumția de nevinovăție – Referiri publice la vinovăție – Acord încheiat între procuror și autorul unei infracțiuni – Jurisprudență națională care prevede identificarea persoanelor acuzate care nu au încheiat un astfel de acord – Carta drepturilor fundamentale – Articolul 48”

În cauza C-377/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat, Bulgaria), prin decizia din 31 mai 2018, primită de Curte la 8 iunie 2018, în procedura penală împotriva

AH,

PB,

CX,

KM,

PH,

cu participarea:

MH,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul A. Arabadjiev, președinte de cameră, domnii T. von Danwitz și C. Vajda (raportor), judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: domnul M. Aleksejev, șef de unitate,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 13 martie 2019,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru guvernul german, inițial de T. Henze, de E. Lankenau și de M. Hellmann, în calitate de agenți, și ulterior de E. Lankenau și de M. Hellmann, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: bulgara.

– pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de S. Faraci, avvocato dello Stato;

– pentru Comisia Europeană, de R. Troosters și de Y. G. Marinova, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 13 iunie 2019,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 4 alineatul (1) prima teză din Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale (JO 2016, L 65, p. 1) coroborat cu considerentul (16) prima teză și cu considerentul (17) al acestei directive.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale inițiate împotriva AH, PB, CX, KM și PH în legătură cu apartenența lor prezumată la un grup infracțional organizat.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Carta

3 Articolul 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), intitulat „Prezumția de nevinovăție și dreptul la apărare”, prevede:

„(1) Orice persoană acuzată este prezumată nevinovată până ce vinovăția va fi stabilită în conformitate cu legea.

(2) Oricărei persoane acuzate îi este garantată respectarea dreptului la apărare.”

4 Explicațiile cu privire la cartă (JO 2007, C 303, p. 17) precizează, cu privire la articolul 48 din cartă, că această dispoziție corespunde articolului 6 alineatele (2) și (3) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”).

5 Articolul 52 din cartă, intitulat „Întinderea și interpretarea drepturilor și principiilor”, prevede la alineatul (3):

„În măsura în care prezenta cartă conține drepturi ce corespund unor drepturi garantate prin [CEDO], înțelesul și întinderea lor sunt aceleași ca și cele prevăzute de convenția menționată. Această dispoziție nu împiedică dreptul Uniunii să confere o protecție mai largă.”

Directiva 2016/343

6 Potrivit considerentelor (1), (4), (5), (9), (10), (16) și (48) ale Directivei 2016/343:

„(1) Prezumția de nevinovăție și dreptul la un proces echitabil sunt consacrate în articolele 47 și 48 din [cartă], articolul 6 din [CEDO], articolul 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP) și articolul 11 din Declarația Universală a Drepturilor Omului.

[…]

(4) Transpunerea în practică a [principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a altor decizii judiciare] se bazează pe premisa că fiecare stat membru are încredere în sistemele de justiție penală ale celorlalte state membre. Întinderea principiului recunoașterii reciproce depinde de o serie de parametri, care includ mecanisme de protecție a drepturilor persoanelor suspectate și acuzate și standarde comune minimale, necesare pentru a se facilita aplicarea acestui principiu.

(5) Cu toate că statele membre sunt parte la CEDO și la PIDCP, experiența a arătat că această apartenență nu oferă întotdeauna, prin ea însăși, un grad suficient de încredere în sistemele de justiție penală ale altor state membre.

[…]

(9) Scopul prezentei directive este acela de a consolida dreptul la un proces echitabil în cadrul procedurilor penale prin stabilirea unor norme minime comune privind anumite aspecte ale prezumției de nevinovăție și ale dreptului de a fi prezent la proces.

(10) Prin stabilirea unor norme minime comune privind protecția drepturilor procedurale ale persoanelor suspectate și acuzate, prezenta directivă are ca obiectiv consolidarea încrederii statelor membre în sistemele de justiție penală ale celorlalte state membre, pentru a facilita astfel recunoașterea reciprocă a hotărârilor în materie penală. Astfel de norme minime comune ar putea, de asemenea, să înlăture obstacolele din calea liberei circulații a cetățenilor pe teritoriul statelor membre.

[…]

(16) Prezumția de nevinovăție ar fi încălcată în cazul în care declarații publice ale autorităților publice sau decizii judiciare, altele decât cele privind stabilirea vinovăției, se referă la o persoană suspectată sau acuzată ca fiind vinovată, atât timp cât vinovăția persoanei respective nu a fost dovedită conform legii. Aceste declarații și decizii judiciare nu ar trebui să reflecte opinia că persoana respectivă este vinovată. Acest fapt nu ar trebui să aducă atingere actelor de urmărire penală care urmăresc să probeze vinovăția persoanei suspectate sau acuzate, cum ar fi rechizitoriul, și nici deciziilor judiciare în urma cărora produce efecte o hotărâre suspendată, cu condiția respectării dreptului la apărare. De asemenea, acest fapt nu ar trebui să aducă atingere hotărârilor preliminare de natură procedurală, luate de autoritățile judiciare sau de alte autorități competente, care se întemeiază pe suspiciuni sau pe elemente de probă incriminatoare, cum ar fi deciziile de arest preventiv, cu condiția ca aceste hotărâri să nu se refere la persoana suspectată sau acuzată ca fiind vinovată. Înaintea luării unei hotărâri preliminare de natură procedurală, autoritatea competentă ar putea fi nevoită să verifice dacă există suficiente elemente de probă incriminatoare împotriva persoanei suspectate sau acuzate care să justifice hotărârea respectivă, iar hotărârea poate conține referiri la aceste elemente.

[…]

(48) Întrucât prezenta directivă instituie norme minime, statele membre ar trebui să poată extinde drepturile prevăzute în aceasta pentru a asigura un nivel de protecție mai ridicat. Nivelul de protecție stabilit de statele membre ar trebui să nu fie niciodată inferior standardelor prevăzute de cartă sau de CEDO, astfel cum sunt interpretate de Curtea de Justiție și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului."

7 Articolul 1 din Directiva 2016/343, intitulat „Obiect", prevede:

„Prezenta directivă prevede norme minime comune cu privire la:

(a) anumite aspecte ale prezumției de nevinovăție în cadrul procedurilor penale;

(b) dreptul de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale."

8 Articolul 2 din această directivă, intitulat „Domeniu de aplicare", are următorul cuprins:

„Prezenta directivă se aplică persoanelor fizice care sunt suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale. Prezenta directivă se aplică în toate fazele procedurilor penale, din momentul în care o persoană este suspectată sau acuzată de comiterea unei infracțiuni sau a unei presupuse infracțiuni până când hotărârea prin care se stabilește că persoana respectivă a comis infracțiunea în cauză rămâne definitivă."

9 Articolul 4 din directiva menționată, intitulat „Referirile publice la vinovăție", prevede la alineatul (1):

„Statele membre iau măsurile necesare pentru a garanta că, atâta vreme cât vinovăția unei persoane suspectate sau acuzate nu a fost dovedită conform legii, declarațiile publice făcute de autoritățile publice și deciziile judiciare, altele decât cele referitoare la vinovăție, nu se referă la persoana respectivă ca fiind vinovată. Prin aceasta nu se aduce atingere actelor de urmărire penală care au drept scop dovedirea vinovăției persoanei suspectate sau acuzate și nici deciziilor preliminare cu caracter procedural care sunt luate de autoritățile judiciare sau de alte autorități competente și care se bazează pe suspiciuni sau probe incriminatoare."

10 Articolul 14 din aceeași directivă, intitulat „Transpunere", prevede la alineatul (1):

„Statele membre asigură intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la 1 aprilie 2018. Statele membre informează imediat Comisia cu privire la acestea.

Atunci când statele membre adoptă aceste dispoziții, ele cuprind o trimitere la prezenta directivă sau sunt însoțite de o astfel de trimitere la data publicării lor oficiale. Statele membre stabilesc modalitatea de efectuare a acestei trimiteri."

Dreptul bulgar

11 În temeiul articolului 381 din Nakazatelno-protsesualen kodeks (Codul de procedură penală, denumit în continuare „NPK"), după terminarea anchetei, dacă își recunoaște vinovăția, persoana acuzată poate încheia un acord cu procurorul prin intermediul avocatului său.

12 Articolul 381 alineatul 5 din NPK prevede:

„Acordul trebuie să fie stabilit în scris și să conțină o recunoaștere privind următoarele aspecte:

1. a fost săvârșită o faptă, aceasta a fost săvârșită de persoana acuzată, ea este imputabilă acesteia din urmă, fapta constituie infracțiune, precum și încadrarea juridică a acestei fapte?

[…]”

13 Articolul 381 alineatul 7 din NPK prevede:

„Atunci când procedura privește mai multe persoane […], acordul poate fi încheiat de unele dintre aceste persoane. […]”

14 Articolul 382 alineatul 5 din NPK prevede:

„Instanța poate propune modificări ale acordului care sunt examinate împreună cu procurorul și cu avocații persoanelor acuzate. Persoana acuzată este ascultată ultima.”

15 Potrivit articolului 382 alineatul 7 din NPK, instanța aprobă acordul dacă acesta nu este contrar legii și bunelor moravuri.

16 Articolul 383 alineatul 1 din NPK prevede că acordul produce efectele unei hotărâri care are autoritate de lucru judecat.

17 În temeiul articolelor 12-14 din Zakon za grazhdanskata registratsia (Legea privind starea civilă), identificarea resortisanților bulgari se efectuează prin intermediul a trei elemente, respectiv prenumele, patronimul și numele de familie. Ei au de asemenea un cod numeric personal, prevăzut la articolul 11 alineatul 1 din această lege, ca identificator administrativ care permite determinarea în mod clar a persoanei în cauză.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

18 Din decizia de trimitere reiese că AH, PB, CX, KM, PH și MH sunt acuzați ca urmare a apartenenței lor prezumate, din luna noiembrie 2014 până în luna noiembrie 2015, la un grup infracțional organizat care operează în Sofia (Bulgaria). Acest grup ar fi avut ca scop îmbogățirea prin fabricarea unor documente oficiale false sau prin falsificarea conținutului acestor documente, și anume documente de identitate și permise de conducere a autovehiculelor. Actul de acuzare susține că aceste șase persoane s-au reunit într-un grup infracțional organizat și și-au împărțit sarcinile în scopul atingerii obiectivului infracțional comun.

19 Una singură dintre aceste persoane, și anume MH, și-a exprimat dorința de a încheia un acord cu procurorul în care își recunoștea vinovăția, în schimbul unei reduceri a pedepsei.

20 Potrivit precizărilor care figurează în decizia de trimitere, celelalte cinci persoane acuzate (denumite în continuare „cele cinci persoane acuzate”) și-au dat „acordul procedural” la încheierea, între MH și procuror, a unui astfel de acord indicând totodată în mod expres că aceasta nu însemna că își recunoșteau vinovăția și că renunțau la dreptul de a pleda nevinovate.

21 Din descrierea faptelor din acordul încheiat între procuror și MH rezultă că acesta din urmă făcea parte dintr-un grup infracțional organizat cu cele cinci persoane acuzate. Toate persoanele acuzate sunt identificate în același mod, și anume prin prenumele, patronimul, numele de familie și codul lor

numeric personal. Singura diferență în modul în care aceste persoane sunt identificate constă în faptul că MH este identificat, în plus, prin data și locul nașterii sale, adresa, naționalitatea, apartenența etnică, situația familială, precum și antecedentele sale judiciare.

22 În conformitate cu normele de procedură naționale, acest acord a fost supus aprobării instanței de trimitere, care este autorizată să îi aducă modificări.

23 În această privință, instanța menționată ridică problema dacă este conform cu articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2016/343 ca, în textul acordului în discuție în litigiul principal, cele cinci persoane acuzate care nu au încheiat acest acord și pentru care cauza continuă potrivit procedurii penale ordinare să fie menționate în mod clar și expres în calitate de membri ai grupului infracțional organizat în discuție și să fie identificate prin prenumele, patronimul, numele de familie și codul lor numeric personal.

24 Pe de o parte, aceasta arată că, potrivit unei jurisprudențe naționale constante, textul acordului trebuie să corespundă în întregime textului actului de acuzare, în care toate persoanele acuzate sunt indicate în calitate de coautori ai infracțiunii. În plus, menționarea coautorilor infracțiunii ar putea avea o mare importanță pentru întrunirea elementelor constitutive ale actului infracțional în cauză, în măsura în care, potrivit dreptului bulgar, pentru a constitui un grup infracțional organizat, este necesară participarea a cel puțin trei persoane.

25 Pe de altă parte, instanța de trimitere arată că articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2016/343 interzice unei instanțe să se refere la o persoană acuzată ca fiind vinovată într-o altă decizie decât cea referitoare la vinovăție. Aceasta ridică problema dacă trebuie să se considere că cele cinci persoane acuzate, pentru care cauza continuă potrivit procedurii penale ordinare, sunt prezentate ca fiind vinovate, în măsura în care, în decizia judiciară oficială, ele sunt menționate în calitate de coautori ai infracțiunii în discuție, cu prenumele, patronimul, numele de familie și codul lor numeric personal.

26 În aceste condiții, Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat, Bulgaria) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„O jurisprudență națională care impune ca, în textul unui acord (încheiat în cadrul unei proceduri penale), să fie indicate ca autori ai infracțiunii în cauză nu numai persoana acuzată, care și-a recunoscut vinovăția cu privire la infracțiunea menționată și a încheiat acest acord, ci și alte persoane acuzate, coautorii infracțiunii, care nu au încheiat acest acord, care nu și-au recunoscut vinovăția și împotriva cărora cauza continuă potrivit procedurii penale ordinare, dar care sunt de acord ca prima persoană acuzată să încheie acordul, este conformă cu articolul 4 alineatul (1) prima teză coroborat cu considerentul (16) prima teză și cu considerentul (17) ale Directivei 2016/343?”

27 Prin decizia din 22 iunie 2018, președintele Curții a decis soluționarea cauzei cu prioritate, în aplicarea articolului 53 alineatul (3) din Regulamentul de procedură al Curții.

Cu privire la întrebarea preliminară

28 Cu titlu introductiv, deși cererea de decizie preliminară precizează că cele cinci persoane acuzate și-au dat „acordul procedural” la încheierea, între MH și procuror, a unui acord care implică recunoașterea vinovăției sale în schimbul unei reduceri a pedepsei, trebuie arătat că nu se solicită Curții să se pronunțe cu privire la eventuala compatibilitate cu dreptul Uniunii a unei reglementări naționale care ar condiționa, dacă este cazul, aprobarea judiciară a unui astfel de acord de consimțământul acestor persoane.

29 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2016/343 trebuie interpretat în sensul că se opune ca un acord în care persoana acuzată își recunoaște vinovăția în schimbul unei reduceri a pedepsei, care trebuie să fie aprobat de o instanță națională, să menționeze în mod expres, în calitate de coautori ai infracțiunii în cauză, nu numai această persoană, ci și alte persoane acuzate, care nu și-au recunoscut vinovăția și care sunt acuzate în cadrul unei proceduri penale distincte.

Cu privire la aplicabilitatea Directivei 2016/343

30 Cu titlu introductiv, trebuie analizat dacă Directiva 2016/343 este aplicabilă în împrejurări precum cele din cauza principală.

31 În primul rând, este cert că directiva menționată este aplicabilă *ratione temporis*. În această privință, este suficient să se constate că acordul în discuție în litigiul principal nu a fost încă aprobat de instanța de trimitere și că, prin urmare, o eventuală aprobare a acestuia va avea loc în mod necesar după data limită pentru transpunerea Directivei 2016/343, și anume 1 aprilie 2018.

32 În al doilea rând, Directiva 2016/343 este de asemenea aplicabilă *ratione personae*. Potrivit articolului 2, directiva menționată se aplică persoanelor fizice care sunt suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale. Aceasta se aplică în toate fazele procedurilor penale, din momentul în care o persoană este suspectată sau acuzată de comiterea unei infracțiuni sau a unei presupuse infracțiuni până când hotărârea prin care se stabilește că persoana respectivă a comis infracțiunea în cauză rămâne definitivă.

33 Or, din decizia de trimitere reiese că cele cinci persoane acuzate din litigiul principal sunt acuzate în cadrul unei proceduri penale și că o hotărâre prin care se stabilește vinovăția acestora în ceea ce privește infracțiunea în cauză nu a fost încă adoptată.

34 În al treilea rând, directiva menționată este aplicabilă *ratione materiae* în măsura în care acordul în discuție în litigiul principal intră în categoria „deciziilor judiciare, altele decât cele referitoare la vinovăție” prevăzută la articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2016/343. Astfel, pe de o parte, un astfel de acord, care este încheiat între procuror și persoana acuzată, constituie, în urma aprobării de către o instanță, o decizie judiciară, astfel cum a arătat avocatul general la punctele 37-42 din concluzii.

35 Pe de altă parte, acordul în discuție în litigiul principal nu se pronunță cu privire la vinovăția celor cinci persoane acuzate. În această privință, trebuie subliniat că simplul fapt că acest acord se pronunță asupra vinovăției MH nu este de natură să excludă calificarea drept decizie „alta decât cele referitoare la vinovăție” în privința celor cinci persoane acuzate. Astfel, după cum a arătat instanța de trimitere, același acord poate constitui o decizie pe fond pentru persoana care îl încheie și la care se poate referi, așadar, ca fiind vinovată, însă nu și pentru celelalte persoane acuzate care nu au încheiat un acord. Interpretarea în alt mod a articolului 4 alineatul (1) din Directiva 2016/343 ar avea drept consecință faptul că cele cinci persoane acuzate nu ar mai beneficia de garanțiile prevăzute de această dispoziție. O asemenea interpretare ar fi contrară scopului directivei, astfel cum reiese din considerentul (9) al acesteia, și anume consolidarea dreptului la un proces echitabil în cadrul procedurilor penale.

Cu privire la obligația prevăzută la articolul 4 alineatul (1) prima teză din Directiva 2016/343

36 În temeiul articolului 4 alineatul (1) prima teză din Directiva 2016/343, statelor membre le revine sarcina de a lua măsurile necesare pentru a garanta că, printre altele, atâta vreme cât vinovăția unei persoane suspectate sau acuzate nu a fost dovedită conform legii, deciziile judiciare, altele decât cele referitoare la vinovăție, nu se referă la persoana respectivă ca fiind vinovată.

37 Din considerentul (16) al Directivei 2016/343 rezultă că această dispoziție urmărește să garanteze respectarea prezumției de nevinovăție. Prin urmare, potrivit acestui considerent, aceste decizii judiciare nu ar trebui să reflecte opinia că persoana respectivă este vinovată.

38 În acest context, trebuie să se constate că scopul Directivei 2016/343, astfel cum rezultă din articolul 1 și din considerentul (9) al acesteia, este stabilirea unor norme minime comune aplicabile procedurilor penale cu privire la anumite aspecte ale prezumției de nevinovăție și ale dreptului de a fi prezent la proces (Hotărârea din 19 septembrie 2018, Milev, C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, punctul 45).

39 Această directivă are astfel ca obiectiv consolidarea încrederii statelor membre în sistemele de justiție penală ale celorlalte state membre, astfel cum reiese din considerentele (4), (5) și (10) ale acesteia.

40 Deși articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2016/343 lasă statelor membre o marjă de apreciere în adoptarea măsurilor necesare în sensul acestei dispoziții, nu este mai puțin adevărat, astfel cum reiese din considerentul (48) al acestei directive, că nivelul de protecție stabilit de statele membre ar trebui să nu fie niciodată inferior standardelor prevăzute de cartă sau de CEDO, printre altele, cele referitoare la prezumția de nevinovăție.

41 În această privință, este necesar să se arate că prezumția de nevinovăție este consacrată la articolul 48 din cartă, care corespunde articolului 6 alineatele (2) și (3) din CEDO, astfel cum rezultă din Explicațiile cu privire la cartă. Rezultă, în conformitate cu articolul 52 alineatul (3) din cartă, că trebuie luat în considerare articolul 6 alineatele (2) și (3) din CEDO în vederea interpretării articolului 48 din cartă, ca prag minim de protecție [a se vedea prin analogie, în ceea ce privește articolul 17 din cartă, Hotărârea din 21 mai 2019, Comisia/Ungaria (Uzufruct asupra terenurilor agricole), C-235/17, EU:C:2019:432, punctul 72 și jurisprudența citată].

42 În lipsa unor indicații precise în Directiva 2016/343 și în jurisprudență cu privire la articolul 48 din cartă referitor la modul în care trebuie să se stabilească dacă o decizie judiciară se referă la o persoană ca fiind vinovată, o sursă de inspirație necesară, în vederea interpretării articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2016/343, o constituie jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la articolul 6 alineatul (2) din CEDO.

43 În această privință, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a considerat că principiul prezumției de nevinovăție este încălcat în cazul în care o decizie judiciară sau o declarație oficială cu privire la o persoană trimisă în judecată conține o declarație clară, dată în lipsa unei condamnări definitive, potrivit căreia persoana în cauză a săvârșit infracțiunea în discuție. În acest context, Curtea respectivă a subliniat importanța alegerii termenilor utilizați de autoritățile judiciare, precum și a împrejurărilor particulare în care aceștia au fost formulați și a naturii și a contextului procedurii în discuție (a se vedea în acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 27 februarie 2014, Karaman împotriva Germaniei, CE:ECHR:20140227JUD001710310, § 63).

44 Curtea respectivă a recunoscut că, în procedurile penale complexe în care există mai mulți suspecți care nu pot fi judecați împreună se întâmplă ca instanța națională să trebuiască să menționeze în mod obligatoriu, pentru a aprecia vinovăția persoanelor trimise în judecată, participarea unor terți care vor fi probabil judecați separat ulterior. Aceasta a precizat, totuși, că deși faptele referitoare la implicarea terților trebuie introduse, instanța în cauză ar trebui să evite să comunice mai multe informații decât este necesar pentru analiza răspunderii juridice a persoanelor trimise în judecată în fața sa. În plus, aceeași Curte a subliniat că motivarea deciziilor judiciare trebuie să fie formulată în termeni care sunt de natură să evite o eventuală apreciere prematură referitoare la vinovăția persoanelor terțe vizate, susceptibilă să compromită examinarea echitabilă a acuzațiilor reținute împotriva acestora în cadrul unei proceduri distincte (a se vedea în acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 27 februarie 2014, Karaman împotriva Germaniei, CE:ECHR:20140227JUD001710310, §§ 64 și 65; a se vedea de asemenea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 23 februarie 2016, Navalnyy și Ofitserov împotriva Rusiei, CE:ECHR:2016:0223JUD004663213, § 99).

45 Având în vedere această jurisprudență și astfel cum a arătat în esență avocatul general la punctul 91 din concluzii, articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2016/343 trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca un acord precum cel în discuție în litigiul principal, care trebuie să fie aprobat de o instanță națională, să menționeze participarea la infracțiune a persoanelor acuzate, altele decât cea care a încheiat acest acord și care și-a recunoscut astfel vinovăția, dar care vor fi judecate separat și să le identifice cu condiția ca, pe de o parte, această mențiune să fie necesară pentru calificarea răspunderii juridice a persoanei care a încheiat acordul menționat și, pe de altă parte, ca același acord să indice în mod clar că aceste alte persoane sunt acuzate în cadrul unei proceduri penale distincte și că vinovăția lor nu a fost dovedită conform legii.

46 În această privință, pentru a controla respectarea prezumției de nevinovăție, trebuie să se analizeze întotdeauna o decizie judiciară și motivarea sa în ansamblul său și în lumina împrejurărilor speciale în care aceasta a fost adoptată. Astfel cum a arătat Comisia în ședință, orice referire explicită, în anumite pasaje ale unei decizii judiciare, la lipsa vinovăției coacuzaților ar fi lipsită de sens dacă alte pasaje din această decizie ar fi susceptibile să fie înțelese ca o expresie prematură a vinovăției lor.

47 În speță, instanța de trimitere arată că, astfel cum prevede dreptul național, pentru a constitui un grup infracțional organizat, este necesară participarea a cel puțin trei persoane. Pare, așadar, să reiasă din decizia de trimitere, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, că menționarea în acordul în discuție în litigiul principal a celor cinci persoane acuzate în calitate de coautori ai infracțiunii era necesară pentru a stabili vinovăția MH în raport cu participarea acestuia la un grup infracțional organizat.

48 Cu toate acestea, rezultă că acordul în discuție în litigiul principal, astfel cum este prezentat spre aprobare instanței de trimitere, nu indică în mod clar că cele cinci persoane sunt acuzate separat și că vinovăția lor nu a fost dovedită conform legii, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere. În lipsa unei astfel de precizări, acest acord se poate referi la aceste persoane ca fiind vinovate, deși vinovăția lor nu a fost încă stabilită în mod legal, contrar articolului 4 alineatul (1) din Directiva 2016/343.

49 Or, din decizia de trimitere reiese că instanța de trimitere are posibilitatea, în temeiul dreptului național, în cadrul procedurii de aprobare, de a modifica termenii acordului menționat. În aceste condiții, articolul 4 alineatul (1) din această directivă impune ca acordul în discuție în litigiul principal să nu fie aprobat, dacă este cazul, decât după o modificare a acestuia care să indice în mod clar că cele cinci persoane acuzate sunt acuzate în cadrul unei proceduri penale distincte și că vinovăția acestora nu a fost legal stabilită.

50 În aceste condiții, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2016/343 trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca un acord în care persoana acuzată își recunoaște vinovăția în schimbul unei reduceri a pedepsei, care trebuie să fie aprobat de o instanță națională, să menționeze în mod expres, în calitate de coautori ai infracțiunii respective, nu numai această persoană, ci și alte persoane acuzate, care nu și-au recunoscut vinovăția și care sunt acuzate în cadrul unei proceduri penale distincte, cu condiția ca, pe de o parte, această mențiune să fie necesară pentru calificarea răspunderii juridice a persoanei care a încheiat acordul menționat și, pe de altă parte, ca același acord să indice în mod clar că aceste alte persoane sunt acuzate în cadrul unei proceduri penale distincte și că vinovăția lor nu a fost dovedită conform legii.

Cu privire la cheltuielile de judecată

51 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

Articolul 4 alineatul (1) din Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca un acord în care persoana acuzată își recunoaște vinovăția în schimbul unei reduceri a pedepsei, care trebuie să fie aprobat de o instanță națională, să menționeze în mod expres, în calitate de coautori ai infracțiunii respective, nu numai această persoană, ci și alte persoane acuzate, care nu și-au recunoscut vinovăția și care sunt acuzate în cadrul unei proceduri penale distincte, cu condiția ca, pe de o parte, această mențiune să fie necesară pentru calificarea răspunderii juridice a persoanei care a încheiat acordul menționat și, pe de altă parte, ca același acord să indice în mod clar că aceste alte persoane sunt acuzate în cadrul unei proceduri penale distincte și că vinovăția lor nu a fost dovedită conform legii.

Semnături